

Flemming Chr. Nielsen:

Jørgen Schleimanns korte og glørværdige liv på Jyllands-Posten

eller

Frisind er andet og mere end ...

(En dag gik jeg i gang med at skrive en slags erindringer: om bl. a. abbé Pierre og tidsskriftet Exil, om sympatiske kommunister og mit arbejdsliv på Jyllands-Posten, om den charmerende Mogens Glistrup og min fortid som matematiker, om tegneren Kurt Westergaard og myten om hans ytringsfrihed ... – men indtil videre er manuskriptet lagt i skuffen. Her følger alligevel fra kapitel 4 & 5 en hilsen til Jørgen Schleimann, den mest inspirerende chefredaktør jeg har haft)

Det er mandag den 17. august 1992 om formiddagen. Nogle dage før en lille indisk adoptivpige på vej til skole blevet groft forulempet af et par lysblonde danske mænd. Inde på sit kontor i Viby J. sidder chefredaktør Jørgen Hübertz Schleimann og læser en kronik i søndagens udgave af Le Monde. Den hvidlakerede dør står åben ud til chefsekretærens skrivebord. Den, der går forbi og kigger ind på den stumme Schleimann, kan ikke undgå at se, hvad det er for en avis, der optager ham.

I Jylland er en mand, der læser Le Monde, et frygtindgydende tegn på format.

Men nu er Jørgen Schleimann færdig med kronikken. Han folder forsigtigt Le Monde sammen og lægger den ned i sin slidte taske. Tasken har ledsaget ham, siden han i 1972 blev programredaktør på Radioavisen. Den var hans følgesvend, mens han var chefredaktør på Weekendavisen og administrerende direktør og programchef på TV2. Nu er den fulgt med ham til Jyllands-Posten, men der er aldrig andet i den end en spids Viking-blyant og så gårsdagens Le Monde (den aktuelle udgave når ikke til Jylland før kl. 17.08). Han kigger på uret, der hænger på væggen ved siden af en stejl og mahogni-indrammet oplagskurve for Jyllands-Posten, og for længst har han løst mysteriet om, hvordan det indrammede oplag kan være ajourført, uden at rammen skal skilles ad. Bagpå er der nemlig en fjedermekanisme, så bladets snedkermester bekvemt kan indføje de aktuelle oplagstal. Fjedermekanismen er chefredaktørens Damokles-sværd eller deres ”mené, mené, teqél, ufarsín” (du er vejjet på vægten og fundet for let). Klokkeren er 11.10. Om tyve minutter ankommer lederskribenterne, og så skal det fastlægges, hvad Jyllands-Posten i morgen vil mene om verdens gang.

”Har du læst Drømmen og Virkeligheden?” råber han ud til chefsekretær Gitte. Hun sidder rankrygget på sin stol og skriver svarbreve til de Jyllands-Post-læsere, der er bandsat utilfredse med, at en tidligere socialdemokrat pr. 1. august 1992 er udnævnt til ansvarshavende chefredaktør på den konservative Jyllands-Post, og de vil omgående vide, om det kan have sin rigtighed, for i givet fald... Men Gitte skriver pænt og venligt til dem, for den ny chefredaktør har fortalt hende, at hun skal svare de urimelige, nøjagtig som Børge Outze altid gjorde på Information, men Gitte ved ikke, hvad Børge Outze rutinemæssigt skrev til læsere, der sagde avisen op i vrede: ”Vi vil slet ikke have Dem som abonnent.”

Gitte farer sammen på sin stol, for nu er den 63-årige Schleimanns ternede skjorte lige foran hende, og hun er ikke rigtig klar over, hvad han mener med drømmen og virkeligheden.

”Drømmen og Virkeligheden er en roman af Michael Tejn,” forklarer Schleimann. ”Det er den ypperste danske roman i dette århundrede. En suveræn forkyndelse af handlekraft og fællesskab.”

Han har taget brillerne af og lader dem snurre i hånden og er lysten efter at komme til at diskutere romanen med Gitte, men da hun kun reagerer med et nervøst smil og gemmer munden bag en rød

kaffekop, vender han om og trisser igen ind på sit kontor. Et kort øjeblik ligner den kønne Gitte et får med store skræmte øjne, men så ryster hun på hovedet og skriver videre på brevet til en læser, der har truet med at opsige halvtreds års uafbrudt abonnement på Jyllands-Posten. Én gang til kigger Jørgen Schleimann på uret og over på de lykønskingsbuketter, der kom i anledning af hans udnævnelse for godt fjorten dage siden og nu står og visner i vindueskarmen ud mod bladets parkeringsplads. Han stikker lidt af overskægget ind i munden og gumler på det. Nu er der kun tolv minutter, til lederskribenterne ankommer.

Det gør de kl. 11.30.

Den mandag er jeg den første, der træder ind. Jeg kommer nede fra tegneren Kurt Westergaards kontor, men han sidder og ruger over en stak tegninger og er i så dårligt humør, at han ikke gider snakke med nogen (men det gør Gitte – og hun hvisker til mig om alt det, den ny chefredaktør har fordrevet tiden med, og at han er skræmmende optaget af fjedermekanismen i oplags-rammen).

Schleimann ruller lidt tilbage på sin stol. Så anbringer han sig op mod kontorets bagvæg med benene i lodret position og giver sig til at vippe med det højre. Knæskallen farer op og ned.

”Handlekraft og fællesskab. Hvad siger de to ord dig?” spørger han.

Og jeg kan vagt huske, hvad handlekraft og fællesskab er for noget. Et par år i forvejen interviewede jeg ham, da han var chef for TV2, og jeg interviewede ham igen, da han for godt fjorten dage siden blev udnævnt til Jyllands-Postens chefredaktør.

(...Og sæt en dansk journalist til at interviewe den amerikanske præsident eller paven. Det kan ikke kyse ham. Ej heller en portrætsamtale med Madonna eller Vladimir Putin. Men giv ham så den opgave at interviewe sit blads chefredaktør, og en snubletråd er omgående spændt ud: den servile høflighed, der smører mundvigene med levertran...)

Ved begge lejligheder snakkede Schleimann ihærdigt og længe om Michael Tejns roman, som jeg aldrig har læst og heller ikke gider læse. Den er hans danske yndlingsroman. Måske fordi der ikke er andre, som sætter den særlig højt. Han kan have Michael Tejns roman i fire tykke bind helt for sig selv.

”Handlekraft og fællesskab duer ikke,” siger jeg, og behændigt krænger jeg hofsnogen af mig, for jeg ved, at vi deler en begejstring for Jyllands-Postens afdøde kulturelledende Jens Kruuse som frisindets femte kolonne. Og engang ville Schleimann ansætte mig på Weekendavisen og lod sig dupere af, at jeg sagde nej tak, og han gik rundt på alle københavnske avisredaktioner og fortalte dem, at der var én på Jyllands-Posten, som havde ymtet, at han kunne rende og hoppe.

Vipperiet tager til i hans højre ben. Det er et tegn på, at han er vågen og kampberedt. Som en løve, der dasker med halen. Nu skal vi igen i gang med at diskutere Michael Tejn og dansk udenrigspolitik og det 19. århundredes indre årsager til Murens fald i 1989.

Men pludselig kommer resten af lederkollegiet ind på kontoret, eller de styrter gennem døren som blomster, der falder fra et træ, fordi nogen har rystet en gren, og i stedet for et daglangt foredrag i Det franske Akademi når chefredaktøren kun to minutter om Michael Tejn og kommunismens fallit.

Lederkollegiet består af midaldrende mænd, der alle bærer kuglepenne og notesblokke i hænderne og under armen har dagens udgave af Jyllands-Posten. De er dagspressens kardinaler.

Carsten Juste er politisk redaktør, en korpulent mand med et ansigt så basunkindet og rødmosset, at matrostøj ville klæde ham, og dertil et varmhjertet og nervøst gemyt; i egen person et arsenal af fremtidens spindoktorer og selvfølgelig uden anelse om den muslimske skærsild, fremtiden har beredt ham.

Jens Kruuses efterfølger som avisens kulturelledende er Hans Andersen, som er ekspert i Karen Blixen og Herman Bang. Den sidstes ungdomsartikler i Jyllands-Posten udkom engang i Hans Andersens kyndige redaktion. Han er en lysvågen teateranmelder, der altid sørger for at vække Berlingske Tidendes Jens Kistrup, når han falder i søvn med kinden op mod Hans Andersens skulder.

Sune Salling Mortensen er erhvervsredaktør og en hædersmand, der hellere ville bide sig i tungen end skamrose en lusket virksomhed i avisen. I hans øjne lurer altid et drilagtigt glimt. Alt for

tidligt døde han.

Udenrigsredaktør Kent Olsen er avisens tidligere Bonn-korrespondent. Han ved så meget om Tyskland og Europa, at han nærer afsky for alle meninger og holder sig til uigendrivelige fakta om verdens tilstand.

Poul K. Schou (K. står for Kehlet) er Jyllands-Postens kronikredaktør og fælder hårde domme over de håbefulde, der lægger et kronikforslag i postkassen sent søndag aften og tidligt mandag morgen ringer hjem til redaktøren privat og vil vide, hvad han mener om kronikken. Men endnu hårdere er Schous dom over politikere, der hellere end honorar smisker om tolv flasker skattefri rødvin for en kronik.

Selv er jeg en hjemløs spinatfugl, én af dem, der med Ordbog over det Danske Sprogs formuleringer ”leverer åndsliv med petit.”

Men ét har vi endnu levende lederskribenter fælles: i lommen har vi alle sammen en *magic cutter*, som er journalistikkens glarmesterdiamant. Med et enkelt snit kan den skære artikler ud af avisen, men endnu er den aldrig brugt som mordvåben i nogen kriminalroman. Vi, der hersker over avisepapir, kan myrde uden at efterlade os blodspor.

Vi sætter os om det ovale bord, og jeg tænker på, at nu tænker vi alle sammen på, hvad Jørgen Schleimann engang har omtalt som sin største lidenskab: natlige spadsereture i samtale med intellektuelle. I nattemørket må det være en trøst, at den eneste eksamen, chefredaktøren selv har bestået, er afgangsprøven fra Statens Biblioteksskole i 1954.

Schleimann ruller hen til os på sin stol – og tilbage igen, for han har glemt tasken med søndagens *Le Monde* og Viking-blyanten.

”Handlekraft og fællesskab,” siger han igen og tager *Le Monde* op af tasken. Lederskribenterne skotter til hinanden og til Schleimann. Bare vi nu ikke skal debattere på fransk. Sune Salling Mortensen og Kent Olsen udveksler beherskede smil. Schleimann tænder en Gauloise og sender pakken rundt. Jeg tager en ekstra med til Kurt Westergaard. Poul K. Schou fortæller, at nu er der igen en kendt politiker, der foreslår, at vi sender ham tolv flasker rødvin som betaling for en kronik.

”Så hitter jeg noget andet,” sukker Schleimann om handlekraften og fællesskabet og føjer til, at han engang spiste frokost med den kendte politiker, der havde en tyk elastik snoet om højre hånds pege- og tommelfinger, så han ikke så let kunne få fingrene ned i pungen efter penge.

Ubehersket griner vi, for det er en mangeårig refleks, når chefredaktører ...

”Så morsomt var det heller ikke,” protesterer Schleimann og vipper lidt.

Latteren klapper i.

Han er kendt for at være aparte og velbegavet, en verbal slagsbror og en kraftoriginal, men her er han faldet blandt mange jyder. Måske mærker han en tæt mur af komprimeret luft omkring sig, for pludselig ligner han en gammel Soldat Sveik. Han vælger en international vinkel: ”Jeg var til frokost med den franske kulturattaché i Stockholm i sidste uge og forklarede ham, at det er de intellektuelles pligt at gå rundt om en sag og se den fra alle sider. Derfor skal ledelse være synlig og argumenteret. Man skylder sine omgivelser at argumentere for de beslutninger, man tager. Den argumentation har omgivelserne krav på, for man må ikke lade folk rende rundt i et tusmørke af halv uvidenhed.”

Langsomt glider stemmen over i en sydfynsk dialekt. Knæskallen og resten af Schleimann falder til ro.

”Hva' med den indiske adoptivpige?” spørger han.

Der mumles rundt om bordet. Det lyder som et fornuftigt emne til en ledende artikel.

Pludselig rejser Schleimann sig og går ud til Gitte. Han lukker døren efter sig.

Da han kommer ind igen, lyser hans øjne af fiffighed, og han har hele overskægget inde i munden.

”Vil I høre Jyllands-Postens ny motto?”

Det vil vi gerne:

”*Frisind er andet og mere end frisind blandt ligesindede.* Gitte er ved at renskrive. Det kommer der fra i morgen til at stå i kolofonen over de ledende artikler.”

Uvist hvorfor går der alligevel fire uger, før mottoet dukker op i avisen. Måske skal frisindet først vendes i bestyrelsen og hos bladets advokater og i salgsafdelingen.

Men ledermødet er slut.

Sammen med udenrigsredaktør Kent Olsen går jeg ned mod mit kontor og skal i gang med den ledende artikel om den indiske adoptivpige på Fyn, der er blevet overfaldet af to danske mænd. Carsten Juste skal skrive en kort leder to om ungdomsarbejdsløsheden i Aalborg, der truer med at brede sig nordpå til Vendsyssel og kvæle landsdelens spirende opsving. Den deprimerede Kurt Westergaard sidder stadig med en krøllet tegning af præsident George Herbert Walker Bush, som den tidligere chefredaktion kasserede som upassende, for Jyllands-Postens læsere bryder sig ikke om at se den frie verdens ypperste leder som *gunman* med to rygende revolvere på den store prærie, der hedder Jorden.

Jeg smider Schleimanns Gauloise ind til tegneren: ”En kærlig hilsen fra chefredaktøren.”

Det er en helt triviell dag på kontoret – bortset fra, at jeg kan huske alle detaljer fra et vendepunkt i mit liv som journalist. Og de seks andre lederskribenters ansigter som i et oplyst tussmørke: tøvende og afventende over for en ny chefredaktør. Som landmænd, når en ny dyrlæge er kommet til egnen og har overtaget den gamles praksis. Eneste ydre afvigelse er, at chefredaktøren desperat leder efter et motto for avisen.

Handlekraft og fællesskab eller Frisind er andet og mere end frisind blandt ligesindede.

Det sidste motto er klart det bedste.

”Flemming,” siger Kent Olsen, der lægger så stor vægt på kendsgerninger, at han altid indleder sine sætninger med tilhørerens navn, og han famler efter min skjorteknap, som om han vil holde mig fast. ”Det lyder meget godt, men vi skal huske, at uden sandfærdig journalistik er der ikke meget ved mottoer. Flemming, der er ingenting så vigtigt som sandfærdig journalistik.”

Den ledende artikel om den indiske adoptivpige, der blev overfaldet på vej til skole, kan fra tirsdag morgen læses i Jyllands-Posten. Men endnu klokken halvti om formiddagen er der ingen hysterisk kimende telefoner, og det fænomen, der hedder et læser-bombardement af mails, hører endnu en fjern fremtid til. Jeg møder Jørgen Schleimann, da jeg kommer på arbejde. Han står i bladets bibliotek med sin slidte taske og ser fortabt ud.

”Jeg kan ikke finde mit kontor,” siger han. ”Jeg er vist gået den forkerte vej.”

Det er altså ikke en myte, at chefredaktøren, hvis politiske analyser omspænder alverden, efter to arbejdsuger endnu har svært ved at finde vej i Jyllands-Postens mange gange.

Her på Grøndalsvej i Viby J. ligger Jyllands-Postens hovedkvarter som et overdimensioneret parcelhus. Så pænt og anstændigt. Så velhavende og rettænkende. Små gårdhaver med køligt rislende springvand. Et grusbelagt areal med en jernskulptur, hvis ophavsmand siges at være en afdød, men til døden tro abonnent. Gule mursten med kun den store trykkerihal som idyllens afvigelse. En sommerlig duft af varmt tagpap. Kølende ventilatorer over de tæppebelagte korridorer. På væggene portrætter af afdøde chefredaktører, der stirrer som hovne spanske vicekonger. En lugt af cigar og travle, svedige journalister. Sidst på eftermiddagen altid et glimt af den pensionerede journalist, enkemand og krimiforfatter Orla Johansen med en svagt klirrende indkøbspose fra Brugsen på vej ned til tørstige ældre kolleger på kultur-redaktionen. En summen af harmløs og afdæmpet sladder på alle kontorer – ”Or la vær,” summer det automatisk omkring Orla Johansens indkøbspose, fordi Jens Kruuse engang brugte den advarende overskrift om én af Orlas krimier.

Jeg følger chefredaktøren op til hans kontor og tænker imens på den spejdered, jeg aflagde som 10-årig, men jeg kan ikke overvinde mig selv til at tage ham ved hånden. Han roser min leder om adoptivpigen fra Odense, og han gentager bladets nye motto:

”Frisind er andet og mere end frisind blandt ligesindede.”

Da den vildfarne chefredaktør og hans Le Monde er trygt afleveret hos Gitte, og hun har hvisket til mig, at nu har hun lånt Michael Tejns roman i fire bind på hovedbiblioteket i Mølleparken, for de havde den ikke i Viby, går jeg ind til Kurt Westergaard og foreslår ham en tegning af Jørgen Schleimann som Theseus i labyrinten på Kreta.

”Det går vist ikke,” siger Kurt. Oven på den sammenkrøllede tegning af George Herbert Walker Bush i vindueskarmen har han gårdsdagens Gauloise liggende. ”Sådan en tegning af Schleimann bliver bare kasseret som upassende.”

”Ikke med avisens ny motto om frisind. Nu kan du tegne, præcis hvem du vil.”

Men mottoet er endnu ikke dukket op i kolofonen. Jeg sætter mig til at læse den ledende artikel om den grimme ælling:

Begrebet fædrelandskærlighed indeholder uomtvisteligt mange smukke elementer. Man kan dø for sit fædreland. Man kan savne sit fædreland, hvis man sidder under Sydens sol. Man kan lukke øjnene og drømme om bøgelyse øer. Poul Martin Møller og H. C. Andersen blandt andre har skrevet om Danmark og danskhed, om sprogets musik, om heltemod og kærlighed.

Jo vist, man kan blive varm og stolt om hjertet ved at tænke på Danmark.

Man kan også koble forstanden fra og springe ud i den renlivede nationale romantik. Man kan endda starte med H. C. Andersen i bagagen.

Der er så dejligt ude på landet. Kornet står gult og græsset grønt.

Men Andersen falder aldrig for idyllen.

”Den grimme ælling” indledes med den skæreste fædrelandspoesi. Så rives forhængen til side, og resten er en afsløring af ondskab, sadisme, fremmedhad og forargelse over den, som ikke kan rappe på dansk, men er aparte og derfor skal nøfles.

Den nydelige danske facade er fuld af råddenskab, og Andersen stillede diagnosen for halvandet århundrede siden:

Selvglæde, smålighed, opblæst fnidderfnadder.

Eller oversat til et moderne royalt udtryk:

Dumsmarthed.

Forleden var en 16-årig indisk adoptivpige på vej til skole i Odense. Hun gik på en sommerduftende sti, passerede en lille sø og var formentlig glad for sin tilværelse, sin familie og sine kammerater.

Pludselig blev hun antastet af to mænd. De rappede på korrekt dansk og besværede sig over, at pigens ikke så nordisk ud.

De bad hende skrubbe hjem. De kaldte hende et svin, der burde skydes, anklagede hende for, at hun kostede det danske samfund penge og var skyld i, at ”vi” ikke kunne forsørge ”vore” arbejdsløse.

Da de havde rappet, trak den ene af mændene en kniv frem og ridsede pigens i kinden og på håndleddet. Den anden holdt hende imens i håret og grinede med den latter, som altid ledsager et herrefolks terror.

Pigen blev siden behandlet på skadestuen.

Hvis hun med kærlige medmenneskers hjælp er i stand til at overvinde chokket, kan hun resten af livet undre sig over, hvordan et i teorien humant, solidarisk og næstekærligt samfund udvikler et klima, som gør det dødsensfarligt at være en adopteret ælling, en fredelig indvandrer eller en jaget flygtning.

Man skal ikke lede længe efter svaret. Den perverse idé om, at Danmark er for danskere, og at udlændinge er ugræs, som uafsladeligt flyger over hegnet, er konstrueret af kalkunske haner, der ikke ville drømme om personligt at ridse nogen i kinden.

De ytrer kun deres bekymring for fædrelandet, og mens deres bestandige rappen giver dem personlige rynker i panden, opmuntrer de samtidig mere handlekraftige og resolute banditter til at omsætte teorien i praksis.

Fremmedhadet opstår ikke akut ved synet af en indisk pige på en spadseresti i Odense. Det næres og opmuntres af teoretikere, der puster sig op som fartøjer for fulde sejl, men bekvemt overlader det beskide arbejde til katten.

Kun oplysningen om, at pigens ”siden blev behandlet på skadestuen,” ærgrer mig. Som om lidt jod og et plaster kunne hele de skræmmende rids, hun har fået.

Men klokken 11.00 banker det pludselig på min kontordør. Jyllands-Postens redaktionschef Ulrik Haagerup står i åbningen med sammennittede læber og åbentstående, hvid og nystroget skjorte. Han er kun 29 år og har for to år siden fået Cavling-prisen for en artikel om overbelåning af en sumpet mark i Århus. Hvorfor er han da så bleg som Grauballemanden? Det farer igennem hovedet på mig, at han ligner én, der har fødselsveer.

”Må jeg sidde ned?” spørger han.

”Skal jeg ikke hellere ringe efter en ambulance til dig?”

Det er den sidste af de ordvekslinger fra den 17. og 18. august 1992, jeg stadig kan referere. Selvfølgelig fordi ordene de næste dage ustandselig bliver gentaget i hovedet og noteret på papiret: hvad Gitte fortæller om Michael Tejn og om handlekraften og fællesskabet. Den vildfarne Jørgen Schleimanns kværnende foredrag for den franske kulturattaché i Stockholm om synlig og argumenteret ledelse. Kurt Westergaards smertefulde tristhed. Kent Olsens indtrængende: ”Flemming, vi skal huske” og hans finger, der så gerne vil gribe fat i min skjorteknap.

Et spøgelse går gennem Jyllands-Posten – det er Schleimanns og frisindets spøgelse, der fjorten år efter Jens Kruuses død er kommet tilbage.

Ifølge Ulrik Haagerup ringer telefonerne nu konstant. Jyllands-Postens bestyrelsesformand, der hedder Laust Jensen og er tidligere chefredaktør, er fra sit hjem i Højbjerg ankommet i taxa og med glødende cigar og har bedt redaktionschef Haagerup bruge de evner, han som Cavlingpris-vinder fanneme må være i besiddelse af. Han skal allerførst finde ud af, om Jørgen Schleimann overhovedet har godkendt lederen om Den grimme ælling, for det er håbløst at spørge Schleimann selv. Han sidder med et sælsomt lys i øjnene og ryger gauloiser og gentager en underlig sætning om frisind.

Jeg fortæller Ulrik Haagerup, at jeg ikke ved, om Schleimann har godkendt ællingen, men at det må Gitte vide, for chefredaktøren vil ikke bruge en computer, så længe han har sin gule blyant som lanse, og hvis han absolut skal læse noget på skærmen, er det Gitte, der må tænde computeren for ham og kalde et skærmbillede frem.

Ulrik Haagerup løber hen til min telefon og ringer til Gitte, men hun er optaget og optaget og optaget, og Cavling-vinderen spurter ud ad døren og op til Gitte, og jeg lister bagefter ham og kan se hans lange skridt og hans fejende arme hen ad gangen, indtil han forsvinder bag glassdøren, og lidt efter kommer han ud igen, og nu er hans skridt korte, og hans arme er faldet til ro, for Gitte har fortalt ham, at hun dagen før viste lederen til Schleimann og så ham trykke på en grøn knap, der betyder, at lederen er godkendt. Dermed kan Haagerup referere til bestyrelsesformanden, at alle elektroniske sikkerhedsprocedurer er fulgt. Chefredaktør Jørgen Hübertz Schleimann er principielt ansvarlig for den ledende artikel. Den har ikke sneget sig ind i avisen som en anarkistisk vejsidebombe.

Men telefonerne bliver ved med at ringe, og klokken 13.30 ankommer et hold teknikere, som skal rigge ledninger til, så bydrengene i budstuen kan fungere som Jyllands-Postens skanseklædning mod læserstormen. De får en kort instruktion i høflighed, ubetinget høflighed (jeg ved det, for min yngste søn er én af dem), og da orkanens hvidtoppede bølger på den måde er ledt ned i budstuen, begynder avisen at ligne sig selv. Trivielle nyheder skal forberedes til næste dags avis, for den of-fentlige sektor vokser, en husejer i Århus har fået et skattesmæk på 11.000 kroner, opsvinget lader vente på sig, og på side 2 skal vi have et sammenkrøllet lokomotiv, fordi otte personer er dræbt ved et togsammenstød i Bulgarien (de satans kommunister, der ikke værdsætter menneskeliv).

På kontorerne hvisker de, at nu bliver Schleimann sikkert fyret. Så nåede han altså kun at være chefredaktør i 18 dage. Stakkels mand! Og et held for ham, at han ikke allerede havde købt villa i Århus. Og med svedne grin er der ansigter, som spørger, hvordan det mon nu vil gå med hans motto om frisind? Ordet lyder som en sjofelhed. Som at sige pik i en kirke. Og jeg bliver nok også fyret, mener de erfarne, der har fortrolige kontakter til bestyrelsen. Stemningen er livlig og oprømt, for Jyllands-Posten klarer sig økonomisk godt. Der er ingen fyrings- og sparerunder i udsigt. Bladets oplag er i efteråret 1992 det tredjehøjeste i avisens 121-årige historie. Man har derfor råd til at more sig over en uheldig kollega og en chefredaktør på afgrundens rand, og Orla Johansen og hans sagte nynnende indkøbspose lægger vejen forbi mit kontor, og for at trøste fortæller han om dengang for enogtredive år siden, da den svenske krimiforfatter Maria Lang absolut ville kysse ham, og han måtte løbe igennem det halve Stockholm for at undvige hendes sugende læber. Det var også dengang, han udgav Den brændende jord under pseudonymet Leslie Clyde, og Maria Lang, der faktisk hed Dagmar Lange – vidste du det? – udgav Studentermordet, og jeg er ved at brække mig ned i Orla Johansens indkøbspose, for hvorfor skal jeg den 18. august 1992 invaderes af Maria Langs kysseri i 1961? Men så bliver Orla Johansen knotten og understreger, at det kun var hans kammeratlige hensigt at aflede mine tanker, og hvis jeg tager ham det ilde op, kan jeg blive fri for hans sel-

skab og blive myrdet i hans næste roman.

Jeg hører ikke fra bestyrelsesformand Laust Jensen, men hver morgen smiler Ulrik Haagerup og siger hej, hej, hej, og fra fredag den 21. august og en måned frem trykkes der 188 skummende læserbreve foruden tolv indlæg, som takker Jyllands-Posten for mod og frisind, men de sidste er skrevet af de sædvanlige (der hedder Marianne Jelved og Arne Melchior – og da de to dukker op i spalterne, deler skidtfloeden sig og vælter en rivende strøm ind over Jelved og Melchior), og Jørgen Schleimann bliver stadig ikke fyret, men de daglige ledere skrives nu af tamhunde med avisens læsere som deres herrer. Det nytter ikke, at vi hidses og hidses af Schleimann, og at hans højre ben bjæffer af fryd over de sydende spytklatter, der rammer avisen fra dens forhen så trofaste abonnenter. De reagerer på ordene, som hvis de i Brugsen havde fået salmonella-inficeret kød:

”Avisen vil miste mange trofaste læsere ... kan den slags øge Jyllands-Postens læserkreds? ... hvad bilder chefredaktøren sig ind? ... nu er vi mange, der har fået nok af hans socialist-propaganda.”

Søndag den 13. september rykker det forsinkede frisinds-motto omsider ind i Jyllands-Posten. Beredningen er en gentagelse af Trojas erobring, og kilderne er lige så sagnagtige, men det berettes, at i ly af lørdagens tusmørke over Viby J. tilkalder Jørgen Schleimann en typograf, der beordres til i morgendagens avis at indsætte mottoet sammen med chefredaktørens svar til de forargede læsere:

”Frisind er en dyrebar ting. Allerede af den grund, at det er så sjældent. Frisind er en mangelvare i åndens verden. Så det gælder om at værne om frisindet, hvor det findes. Det gælder om at fremme det, så det trives. For kun alt for ofte rejses muren, der skal spærre for andre tanker end ens egne. Kun alt for ofte støder vi på folk, som kun ønsker at høre ekkoet af egen tale ... Læserne har ikke krav på, at bladet giver dem tilslutning til egne synspunkter og egne holdninger. Skulle et sådant krav honoreres, var læserne såmænd bedre tjent med at skrive avisen selv ... Der kan ikke, der bør ikke, der skal ikke skelnes mellem danske uanset oprindelse, hudfarve, andre fysiske karakteristika eller etnisk tilhørsforhold ... Der er ikke danskere af 1. klasse og af 2. klasse i Danmark. Vi lader os gerne modsige i landets bredeste debatspalter, men vi opgiver ikke kampen med ordets sværd for liberale og humane synspunkter og holdninger.”

Det overmandede Trojas reaktion er stilhed, lammelse, vantro. En fynsk vildmand har erobret det jyske rigsvåben, og en erhvervs-journalist indgår adskillige væddemål om, at fra den position kan Schleimann aldrig fyres. Frisindsmottoet er hans livsforsikring, for mandag den 14. september observerede erhvervs-journalisten klokken 16.30, at chefredaktøren stod og rykkede i den låste dør uden for Danske Banks filial på Hovedgaden 59 i Brabrand. Omgående sprang filialdirektøren frem med to portvinsglas i hånden og låste op og eskorterede Schleimann ind. Fremgangsmåden er ifølge erhvervs-journalisten så ekstraordinær, at den kun anvendes i forbindelse med økonomisk udødelige kunder.

Men Danske Bank og erhvervs-journalisten tager fejl. Den 4. november er sværdet sløvet og frisindet slut. Trojas erobreri bliver fyret med den tekniske begrundelse, at ”hans ledelsesmuligheder er indsnævret.” Til dagbladet Information forklarer Laust Jensen og hans tændte cigar, at sytten medlemmer på Jyllands-Posten ”er sure over, at han ikke har besøgt dem. Det er da også for galt.” De sytten har truet med at rejse, hvis Schleimann bliver på bladet uden at optræde som deres besøgsven, men han anede jo ikke, hvor de boede, for han lærte aldrig at finde andre veje på Jyllands-Posten end fra indgangen og nogenlunde ned til sit eget kontor.

Som en ekstra årsag til chefredaktørens afgang henviser bestyrelsesformanden til, at ”der var nogle ledende artikler, hvor jeg synes, der var brugt forkerte ord.” Og det er en uhørt stærk formulering i Laust Jensens forsigtige mund, for han har haft et hjerteligt forhold til Jørgen Schleimann, siden den ene af dem for mange år siden reddede den andens liv. Hvem, der reddede hvem, kan ingen af dem huske, men de har begge sukkersyge, og da de engang var i Kina, var den ene døden nær på Den kinesiske Mur, og den anden trådte til med hele sit arsenal af den frie verdens medicin.

Nu venter en vemodig afsked mellem fostbrødre.

Da solen onsdag den 4. november står på sin middagshøjde, giver Laust Jensen den fortrolige op-

lysning til sin gamle ven Jørgen Schleimann, at på Jyllands-Posten findes der en hemmelig korridor. Igennem den kan chefer i unåde forsvinde, uden at nogen observerer deres fornedrelse. Men med en rød klud om halsen og sin gamle taske i hånden vandrer den forhenværende chefredaktør ud gennem receptionen og ind i mylderet af udsendte reportere og Jyllands-Post-journalister. Nogen giver ham hånden og holder den længe. Vi ser også, at det hos andre bliver bemærket og noteret til senere brug. Omkring skafotter har der altid været årvågne blikke.

Niels Westberg fra Ekstra Bladet stiller ham et spørgsmål:

”I går George Bush – i dag dig, Jørgen Schleimann. Ser du en sammenhæng?”

Lyksalig standser han op, og med udgangspunkt i Bill Clintons valgsejr over George Herbert Walker Bush dagen før analyserer den nu fyrede chefredaktør den kommende vicepræsident Al Gores muligheder for om otte år at efterfølge Bill Clinton. Men så dytter taxaen arrigt på parkeringspladsen, og den avisløse analytiker kører ind i solnedgangen.

Næste dag forsvinder hans motto fra avisen, og jeg bliver stilfærdigt fjernet som lederskribent. Ulrik Haagerup siger stadig hej, hej, hej.

Det er frisindets 96 dage på Jyllands-Posten. Ubændigt savner jeg igen vitriol og munterhed.

Siden har jeg ikke set Jørgen Schleimann, men det hænder med måneders mellemrum, at vi ringer til hinanden.

”Jeg hører, du er blevet katolik,” siger han i telefonen.

”Nej, det er jeg ikke, men jeg har læst, at du er konverteret til buddhismen,” svarer jeg.

”Hvor har du læst det?”

Han indsnuser omgående ordet *læst*. Det er det sidste håb for en gammel chefredaktør, at hans navn ikke er glemt og bortvejret, men at det igen står trykt i en avis. Eller at nogen stadig vil have hans kommentar til udviklingen i en støvet afkrog af verden.

Og når han ringer, fornemmer jeg forskellen på ham og min ungdoms idol. Jens Kruuse var på Jyllands-Posten omgivet af en mur, der lukkede ham inde bag idyllens havelåge, og han slog til muren for at bryde ud i verden. Jørgen Schleimann byggede sin egen mur omkring sig. Altid var han omgivet af Le Monde og sin stikkende blyant. Lige så stor en gåde for sig selv som for andre. Bestandigt higende efter slagsmål, hvis nogen ville slå til hans mur og bryde ind i hans ufremkommelige sjæl. En hieroglyf i menneskeskikkelse.